

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 8.

Magyar lovagiasság.

Attól ugyan nem lesz Magyarország királynéjává Chotek Zsófia grófnő, a mit elmondtak az érdekében a magyar képviselők, de az már bizonyos, hogy szebb dalt a mézeshetekhez semmi zsenialitással sem lehetne komponálni, mint ezek a beszédek, melyeknek minden szaván átragyog a magyar lovagiasság, a nők tisztelete.

Hát édes magyarom, beugrottál már te egy nőért egyszer az egész világ elleni harcra és lángba borítottad országok határát azért, hogy annak a nőnek könyvét felszárítsad, melyet azok miatt te előtett ejtett.

Bámulatos volt ez a te lovagiasságod, bátorságod akkor.

De bátrabb vagy ma, határtalanabb lovagiasságod, mikor egy nőért szélmalommal szálasz harcra, és teszed ezt oly fenséggel, hogy lehetetlen mosolyogni rajta, lehetetlen nem bámulni érte.

Ó! hogy ha a magad ügyében ugy tudnál harcolni!

Végig élveztük a vitát. Semmi személyeskedés nem volt benne, semmi taktikázás, semmi kitérés. A tárgyhöz szólottak a szónokok, alapos készültséggel, szenvedély nélkül beszéltek, igazán vitakoztak.

Egy nő képe tünt fel a parlamentben s ime, az ember-evőkből lovagok lettek.

Ez az akadémikus vita befejezettek tekinthető. Lassankint visszazökken minden a rendes kerékvágásba. Száraz té-

mák, szerződések, törvényjavaslatok kerülnek tárgyalás alá s a lovagi jelmezt a díjbirkózók trikója váltja fel ismét.

Beh! kár.

Van egy másik nő is, a ki érzelmeit a képviselőkre bizta s a kit szintén megalázott a Hausgesetz. Nem is az osztrák, hanem a magyar házi törvény, pedig nem is osztrák grófné az a nő, hanem maga Hungária alakja.

Trón igénye van, a legszentebb igénye az uralomra s taktikázások, párturalki szabályok nem engedik megillető pozíciójához.

Törvénykönyvünk nem az ő lábának számolya. A paragrafusok idegen nép testéből vannak kimetszve s testünkre yarrva, vad husként csak gyöngitenek. Kereskedelmünk nem az ő lelke által él, pénzügyünk idegen tőle s nem az ő igényeit elégíti ki. Közigazgatásunk nem királyi ruha rajta, mely hódolásra késztesen, hanem csak kopott polgári gunya, mely szerénységre int s meglapuláshoz való.

Hogy elhanyagoltuk mi e mi örök királynőnket.

Honnak atyái! Sir ez a királynő. Kicsorduló könyvei a kivándorlók csapata. Ezekért a drága könyvcsépekért nem tudnánk harcolni, az ő igényeiért nem tudnánk legalább magunkat tűzbe hozni, az ő jogáért nem tudnók a párttaktikák szélmalomát feldönteni.

Nem Don Chisotti harcra volna ez, mert az a szélmalom valóban köztünk és közte áll s otromba karjaival, melyet hol ilyen, hol olyan szél lenget, nem engedi az egyesülést.

Ez a királynő is olyan sorsban van,

mint Chotek Zsófia. Meszalianusznak tekintik eskünket vele. Megengedik, hogy velünk lehessen, de nem engedik, hogy uralkodhasson.

Tessék őt jogaiba helyezni, hisz nemesebb, mint mi vagyunk, gyarló élet-társai.

Minden jogát kapja vissza Hungária! Minden törvény csak úgy legyen törvény, ha az ő nyomát látjuk rajta. Kereskedelmünk őt szolgálja, pénzünk felett ő rendelkezék s közigazgatásunk mint pánczél vegye őt körül.

Ezen munkálkodjanak honatyáink! S ha siker koronázza törekvésüket, akkor mutassák meg minden vonalon, minden téren a népnek, hogy tiszteljük méltóságában, hogy hódoljunk előtte, hogy bámuljuk boldogan a mi jogaiba helyezett szent eszményünket, lelkünk, szívünk, vérünk királynőjét: a magyar nemzeti eszményt.

P—y.

Hegedüs és a bosnyák vasutak.

Az Egyetértés azon híresztelését, mintha a bosnyák vasutak kérdésében Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter külön állást foglalt volna el társaival szemben, már megczafoltuk. Mivel azonban nevezett lap e czáfolat ellenében is fentartja állítását, a legilletékesebb helyről fel vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy közleménye elejétől végig teljesen alaptalan. Valótlán ugyanis, hogy Hegedüs Sándornak a tárgyalások bármely stádiumában lemondási szándéka lett volna, vagy hogy ő — mint a lap állítja — épenséggel azzal fenyegetőzött volna. Valótlán továbbá, hogy csakis az ő erélyes fellépésének köszönhető a kormány állás-

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A hála.

(Allegória.)

— A gazdagoknak gonosz a szive és fősvény! Így zugolódik a koldus. — De Haszszán gazdag volt és jószívü.

Négy hajója járt a tengeren és sok drágaságot hordott keletről nyugatra. Tevéi a Szaharán bandukoltak portékájával, házában pedig halomra gyűlt: a kincs, a vagyon, a pénz.

Ilyen gazdag vala Haszszán.

De jó is, a hogy megirtam már. Ha beteg, nyomorult járult hozzá, annak is adott, ha ép kezü, annak is, — ha érdemes volt rá. Hosszu kaftánja zsebét reggelenként lefelé húzta a pénz; az egyik piaszterrel volt teli, parával a másik. És csak nyult beléjük jobbról is, balról is, mig-nem a muezzin utolsót kiáltott a mináret erkélyéről — este lévén... Haszszán zsebei üresek valának ekkor.

Ilyen jó vala Haszszán.

Reggeltől napestig hálálkodtak ajtaja előtt. Mert a tömeg ilyen; hálát rebeg az ajka, szívében pedig az irigység lakozik. Haszszánt is megszólították, mikor nem hallotta és szitokkal illették a nevéit. Hogy milyen irigy, milyen fősvény!

Keveset ad a szegénynek, pedig könyökig vajakal a kincsekben! De Haszszán mindebből nem hallott semmit. Es, ha hallotta volna is — nemes lélek volt ő, a ki meg tud bocsájtani.

Im azonban rosszra fordult a sorsa Haszszánnak. Ugy járt, mint a bibliai Jób hajdan. Tevéi elhullottak a pusztában, kincsestől mindenesetül eltemette őket a szánum forgataga. Hajóit kirabolták a kalózok, házára pedig rá-törtek a beduinok s elrabolták minden vagyonát.

Mikor így kifosztották mindenéből a sors és a rossz emberek, berontott hozzá egy rokona — fiatalgyerek-ember volt, a kivel igen-igen sok jót tón vala Haszszán — és rimánkodni kezdett:

— Pénzért jöttem Haszszán, hiszen nekem annyi van! Sok a tevéd, a gondod meg kevés. Essék meg a szived rajtam, most kérek tőled utolszor. Sohasem háboritlak többé!

— Rosszkor jöttél fiam! Száz piaszter az egész vagyonom. Tevéim elhullottak a pusztában, hajóimat kifosztották a kalózok, kincsemet a rabló beduinok vitték el. Hanem azért ne menj el tőlem üres kézzel. Erj a kis vagyonomat megosztom veled. Itt e ötven piaszter.

— Vén zsugori vagy Haszszán, az is voltál mindig. Allah, majd meg is büntet érte!

Igy szitkozódott a suhancz és fenyegetőzve hagyta el a házat.

Aznap este lángkéve gyult ki a Haszszán pitvarában és porrá égett minden. Haszszán is alig, hogy megmentette életét. Egy magában állt ott a füstös, csupasz tűzfalak előtt, vagyona romjain. Könnyek peregetek arczába és zokogásba tört ki. A mit megmenthetett egy bugyorra kötötte össze. Így vonta meg magát Haszszán a hegy tövében, egy dohos barlag oldalában. Arczán itt sem száradtak fel a könnyek, mignem egyszerre kiapadt a forrásuk. Haszszán a szeme világát is elvesztette ekkor.

Társa akadt azonban a nyomoruságban. Egy sánta, féllábu siheder vezette Haszszánt az emberek közé. Mert koldus lett a dugszárgából, a ki rongyos ruhában kéregetett.

A tömeg pedig kigunyolta. Sokan nevettek czafatos ruháját, pedig valamikor Haszszán ruházta fel őket; de egynémelyik zsebébe is nyult és odadobott elébe egy piasztert.

— Ugy kell neki, én nem sajnálom! Miért osztogatta el mindenét — a bolond!

Ezt a gazdagok mondták.

— Ugy kell neki, én cseppet sem sajnálom! Miért volt olyan fősvény! Ezt a szegények mondták.

De Haszszán jószívü vala most is; mindent megosztá a sántával és megadással viselte sorsát, csak látni szeretett volna. (Pedig jobb,

foglalása ez ügyben, mert a tény az, hogy a kereskedelmi miniszter a tárgyalások egész folyama alatt, a kormány minden állásfoglalásánál és minden nyilatkozatánál vagy propositiónál, mit Széll Kálmán miniszterelnök a kormány nevében tett, tökéletesen egy értelemben volt miniszter társaival.

A belényesi mandátum.

Budapesti tudósítónk jelenti, hogy a belényesi kerület hivatalos jelöltje Gajári Ödön. A hír váratlan és meglepő s politikai körökben abban keresik a dolog magyarázatát, hogy Gajári nem érzi magát biztosan Csongrádon — a hol nincs is már neki semmi talaja — s előre akarja magának a belényesi kerületet biztosítani a jövő választásokra is. Ezért inkább előbb ott hagyja Csongrádot, csak hogy előbb megszerezze a biztos kormánypárti Belényest. Egyébként jellemző az új »tisztá választásokra«, hogy a központ akarata előbb nyilatkozik, mint a kerületé.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 8.

A mai ülés java részét Rakovszky István beszéde töltötte ki.

A néppárt ez ötletes, temperamentumos tagja, az utolsó napok érdekes beszédjei után nehéz feladatra vállalkozott, mikor a figyelmet lekötöni akarta.

De sikerült neki. Sikerült pedig azzal, hogy Szilágyi Dezső és Széll Kálmán állításait finom pengével bonczolgatta, szétszedte, kimutatta, hogy biz azok homokos talajon épültek.

Leghatásosabb érvelése az ellen az állítás ellen volt, hogy az 1713-ik törvényben implícite benne van az *egyenrangú házasság* elmélete. Világosan bebizonyította, hogy épen az ellenkezőjét lehet a törvényből kiolvasni.

A beszédet osztatlan figyelemmel hallgatták, s Szilágyi sűrűn jegyezgetett, Széll ugy tett, mintha olvasna valamit, de hogy a figyelme

hogy nem látta a nyomorúságát!) És elment a dervishez, a ki bölcs vala és okos. Abunak hiták őt.

— Mondd meg nekem bölcs dervis, mit tegyek, hogy lássak?

A dervis nem szívesen felelt, mivelhogy az ember nem szívesen szolgál tanácsal — ingyen, hanem azért csak mondott valamit. Ezt:

— A míg meg nem mosod szemed a Gülbül-patak vizében, addig sohasem fogsz látni.

— De hát, hol az a patak? Mondd meg óh bölcs férfiu!

— Menj és keresd, míg magadtól rá nem akadsz.

— Ingyen beszéd, szomorú vigasztalás! gondolta Haszszán és tovább koldulgatott.

... A barlang azonban lakatlanná vált idővel. Haszszán és társa új menedéket kerestek. Utközben egy hegyi patak elé értek. A sekély vizű patak kiáradt, megdagadt a sok esőtől. Sokáig kutatták, hol gázoljanak át rajta, míg végül egy keskeny, rozoga pallóra akadtak. Megkísérelték az átkelést. A hogy az elejére értek, megroppant a deszka, mintha le akarna szakadni alattuk. A sánta akkor megállott és Haszszán is.

— Pihenjünk egy kissé Haszszán, fáradt vagyok nagyon.

És megpihentek. A sánta gondolkodott,

ott volt, mutatta, hogy közbe-közbe szól, föl-fölkapta a fejét.

A beszéd után Szilágyi Dezső mosolyogva mondá:

— Ügyes volt!

Az öreg 48-as Lakatos odament Rakovszkyhoz és gratulált neki. Széll pedig odaült mellette és élénken konferált vele.

Rakovszky után Pulszky Agost beszélt nagy részvétlenség mellett.

Perczel Dezső elnök az ülést 10 órakor megnyitja.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után áttérnek a napirendre, vagyis a

főhercegi törvényjavaslat

folytatólagos tárgyalására.

Az első szónok Rakovszky István volt, a ki szükségesnek látta volna ha a kormány, mielőtt a javaslatot a ház elé terjesztette volna, az ellenzékkel érintkezésbe lép, mert ezáltal a vitát sokkal szűkebb keretbe lehetett volna szorítani és sokat lehetett volna eliminálni, a mi szükségtelen keserűséget és félreértéseket okozott.

Előre is kijelentem, hogy habár gróf Zichy János barátom határozati javaslatát aláírtam és elfogadtam, ezuttal saját *egyéni nézetemet* fogom kifejteni és ezért egyes egyedül magam felelek.

A néppárt határozati javaslata.

Nem hittem volna, hogy a miniszterelnök ur alkalmatlannak fogja látni Zichy határozati javaslatát és csodálattal láttuk a tanácstalanságot, a melyet a kormánynál a határozat beterjesztése keltett (Ugy van).

Széll Kálmán: Dehogy van. Majd megmagyarázom, hogyan volt.

Rakovszky: Annak a tanácstalanságnak valami oka lehet.

Széll Kálmán: Majd megpróbálom megmagyarázni.

Rakovszky: Az a határozati javaslat kétségtelenül klarifikálta volna a törvényjavaslat hibáját.

Áttérek most magára a törvényjavaslatra és a miniszterelnök ur felszólalására. Széll miniszterelnök ur panaszkodik, hogy őt alkotmányértéssel vádolják akkor, a mikor ezen javaslat beterjesztésével az alkotmány és törvény iránti tiszteletének legfényesebb tanujelét akarta adni. Én pedig épp ebből az ellenkezőjét látom, vagyis az alkotmány és a törvényhozás iránti tiszteletlenségnek kifejezését. A ki az alkotmányosságot egész tisztaságában fogja fel, az

tépelődött egy ideig, miközben végig méregette szemével a rozoga deszkát és Haszszánt, a vakot. A palló ekkor újból nagyot recscent és erősen meghajlott. Ijedten ordított fel a sánta és lelökte Haszszánt a hullámok közé.

Haszszán szinte önkívületben zuhant le a vízbe és kétségbeesetten vergődött egy darabig. Aztán hirtelen arcához kapott. Fény hatott oda, fény és világosság: kinyitott a két szeme Haszszánéknak. Mivelhogy ez volt a Gülbül-patak, a melyre im ráakadt a vak.

A sánta, mikor észrevette, hogy Haszszán partot ér, menekülni próbált.

— Megállj! megállj! nem bántalak, kiáltott utána Haszszán és odamenvén hozzá, keblére ölelte a sánta koldust, ki meglepődve vette észre, hogy a vaknak megnyitott a szeme.

— Te vagy az egyetlen ember, a ki hálás voltál hozzám és te is — tudtomon kívül. Hanem azért köszönöm neked, barátom.

Igy szólott Haszszán és örömkönyök csillogtak a szemében. A nevetést elfeledte már, csak sirni tudott örömeiben.

Helvey Lajos.

egyért velem és egyért velem abban is, hogy a parlament nem a nyers erőnek, hanem a véleményeknek csatateré. A parlamentben nem annak kellene győznie, a ki ennyi meg ennyi szavazattal rendelkezik, hanem annak, a kinek nézete mellett a legnyomósabb, a legjobb, a legerősebb érvek csoportosulnak. A t. miniszterelnök ur azt mondja, hogy ő helyesli az ezen határozati javaslatban letett elvet, de egészen más helyeselni valamit és törvénybe iktatni.

A miniszterelnök urnak a mint látszik, csak a törvényt magyarázat a főtürekvése. Nekem nincs semmi kifogásom a törvényt magyarázat ellen, de igenis kifogásom van az ellen, hogy ha meggyőződés az, hogy a magyarázat nem helyes, és az mégis a törvénybe bevételék. És ugy igen t. képviselőtársam Szilágyi Dezső, mint maga az igen t. miniszterelnök ur is le fogja vonni a konzekvenciát, a mi ebből következik.

Ezután áttér Szilágyi Dezső érvelésére. Bármennyire hatalmas volt szerkesztésében az ő okoskodása, sajnálattal ki kell jelentenem, hogy érvelésével nem győzött meg.

Örök emlékül.

Elsorolja, hogy kiknek emléket cikkelylezik be örök emlékül. Itt van Andrássy Gyula, Deák Ferencz, a ki a nemzet szabadságát szerezte vissza. (Zajos ellentmondás a szélső balon, mire szónok a szélsőbalhoz fordul. Önök uraim, se a multban, se a jelenben nem szereztek annyi érdemet, mint Deák.

Polónyi: De a nemzet szabadságát nem szerezte vissza!

Rakovszky: 67-ben igenis! (Kiáltások: No abban nincs köszönet!)

De akár így, akár úgy, áldás van az ő hantjain. A harmadik örök emlékül becikkelyezett javaslat: Erzsébet királyné emléke. Ezeket értem. De mi érdeke van a trónörökös házassága becikkelyezésének? Miért nem becikkelyezték be Henrik herczeg renunziációját is?

Az egyenrangú elméletre

vonatkozólag különböző fejedelmi családok történetéből bizonyítja, hogy csak a polgári családokból származó házasságokat nem tekintették egyenrangúnak, de a mágnásokét igen. Anton Ulrich 1711-ben elvette testvére komornáját, Erzsébetet, ebből 2 fiu származott. III. Károly 1721-ben kiadott egy rendeletet, mely szerint a házasságot egyenrangúnak jelentette s az utódokat trónra jogosultaknak.

Kiáltások a szélső balon: No tessék!

Szilágyi Dezső: Tessék meghallgatni! Meglátjuk, mi a vége.

Rakovszky: Számos példával bizonyítja, hogy abban az időben a mai morganatikus házasság *egyenrangúnak* tekintett s csakis a »*notorische missteiral*«, a tiszteletlenségű házasság és a polgári családból való házasság nem volt egyenrangú. De a Chotek Zsófiával való házasság, az akkori szokás szerint, mely felfogás pedig az 1723-ik törvényben recipiálva van; az. Ime tehát, ő elfogadja a miniszterelnöknek az 1723-iki törvény magyarázására vonatkozó állítását, de egész más eredményre jut. (Tetszés a néppárton és a szélsőbalon.)

Elnök: öt perc szünetet ad.

Szünet után

Rakovszky István folytatja beszédét és az 1723-iki törvényből, melynek III-ik tvezikke ezt mondja: nobilis ille sit, quem sua virtus nobilitat, — bizonyítja, hogy lehetetlen föltételezni arról a nemességről, mely jogait ennyire biztosítja, hogy ne tartaná érdemesnek leányait arra a koronára, melyet maga tesz a királyok leányának fejére.

Ez a nem egyenrangú elmélet szivtelen, barbár, a fiui szeretetet kiölő *ö-german elmélet*. A magyar elmélet: hogy a nemes megnemesítette a hitvest még közjogilag is, minden ékes-séggel felruházta, s most ennek a szép magyar elméletnek helyébe akarja azt a rut *ö-german* elméletet, melyet még hazájából is kiküszöböltek, — becsempészni, nem egy konzervatív, hanem

egy liberális kormány. (Tetszés a néppárton és a szélsőbalon.)

Nem teszek én a dynasztiának szolgálatot, ha meghunyászkodom és a szája ize szerinte beszédet mondok, ha látom e konzekvenciákat. (Mozgás.)

Es tegyük fel, hogy talán, egykor a trónörökös és uralkodó család érdeke közt ellentétek származnak, úgy hogy e törvényt vissza kell vonni: a nemzet és a dynasztia érdekében való volt-e ez esetben harcza a törvényhozást is belevinni? A miniszterelnök csak alkotmányosít játszik, de valójában nem az. Zichy javaslatát pártolja. (Tetszés a néppárton.)

Pulszky Ágost azt mondja, hogy Rakovszky ügyes beszédje eltér minden addig mondott beszéd álláspontjától és a vita irányától és cseppet sem vitte előbbre a vitát. Ha a miniszterelnök a dynasztia e fontos eseményeiről a törvényjavaslatot ide nem hozza, az sokkal nagyobb hiba lett volna, mint a melyet neki impatáltak. A miniszterelnököt szemrehányás nem illeti sem azért, sem beszédeiért. Szilágyi beszédének lényegét Rakovszky pedig nem is érintette, hanem egész más téren mozgott. Mindenkit meglepelt az a tájékozottság, melyet Rakovszky a német szokások és törvényhozás terén tanusított, de vigyázzon, nehogy szemrehányás érje.

A vitát holnap folytatják.

A Szent-Imre-egylet zászlószentelése.

— Apponyi nyilatkozata. —

Gondoltuk, hogy olyan nagyhatású beszéd, a melyet Apponyi Albert gróf mondott a Szent-Imre-egylet zászlószentelési ünnepélyén, nem fog visszhang nélkül maradni a sajtóban. De hogy olyan sületlenséget állítanak róla, mint a *Budapesti Napló* tette, azt bajos volt előre látni. A B. N. a Szent-Imre-egyletet *néppárti fióknak* nevezte. A vád maga olyan nevetségesen hangzik, hogy még válaszolni sem volna rá érdemes, ha éppen most nem uralkodnék Magyarország bizonyos köreiből olyan hangulat, a mely éppen az efféle sületlenségeken kapkod.

Ezért Apponyi Albert gróf levelet intézett a nevezett lap szerkesztőjéhez, *Vészi* Józsefhez; melyben a többek közt ezeket írja:

»De tiltakoznom kell e beszéd tendenciájának oly egyoldalú kihegyezése ellen, mely nemcsak szándékommal ellenkezik, de magába a beszédbe is részint éppen nem, részint csak erőszakos magyarázattal fér bele. Az a derék ifjuság, amely azzal tisztelt meg, hogy egyletének legszebb ünnepén szónokává választott, nem érdemelte meg, hogy éppen az én beszédemet használják föl az ő törekvéseinek épp oly kiméltelen, mint legteljesebb meggyőződés szerint, igazságtalan megtámadására. Nem tekintve azt, hogy ezzel én magam igen ferde helyzetbe kerülök, mely a tiltakozást egyenesen kötelességemmé teszi, már a logika sem igen engedi, hogy azt az ifjusági egyletet, mely tudva, hogy mily irányban beszélhetek csupán, mégis engem kért föl az ünnepi beszéd megtartására, a reakció és felekezeti gyűlölködés félszke gyanánt tüntessük föl; a vallási béke ügye pedig nem igen nyer azzal, ha egy ifjusági egyletet, mely a politikát és bármelyik politikai párttal való összeköttetést alapszabályaiban kizárta, mely a tiszta erkölcs, a lelkiismeretes munka, az alapos tudományosság ápolására alakult, ellenszenvükkel üldözzük mert mindezen üdvös céljait katolikus vallási meggyőződésének nyílt hirdetésével köti össze és azok megvalósításában e vallásos hitének erkölcsi erejére támaszkodik.

De azt az interpretációt sem fogadhatom el, mintha beszédemnek a néppárt ellen irá-

nyuló éle lett volna, még pedig már csak azért sem, mert minden ilyen föltevés ellen első sorban jó izlésem tiltakozik. Politika ellenfeleimmel, legyenek azok néppártiak vagy mások, vitatkozom ott, ahol és akkor, amikor ők a keztyűt fölvehetik és válaszolhatnak; de nem kellemetlenkedem velük ott, ahol ezt az idomosság megszégése nélkül nem tehetik, tehát ünnepi beszéd keretében, olyan ünnepélynél, ahol mindnyájan mint vendégek vagyunk jelen és amelynek köréből minden politikai demonstráció, tehát éppogy valamely párt ellen, mint valamely párt mellett, elvileg ki van zárva; legkevésbé teszem pedig akkor, amikor közös vallásos hitünk nyilvánítása és ünneplése a találkozás célja.

Városi közgyűlés.

Ki hitte volna, hogy Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának tegnapi közgyűlése olyan viharos lesz. Mint a nyári zápor, többször kitért a zivatar s dörgött, csattogott a szónoklat.

Egyszerű tárgysorozat, amiből egy csendes tanácskozással lehetett volna következtetni. Az igaz, hogy az csinált galibát, a mi nem volt a tárgysorozatban.

Mindjárt az interpellációknál derekasan összekülönböztek, a minek a magva tulajdonképpen a mult havi gyűlésen lett elvetve.

Balogh Döme az elbocsátott városi napidijasok érdekében szólalt fel.

A polgármester kijelentette, hogy nincsen aggályra ok, mert a napidijasok egy része elhalt, egy része pedig megugrott attól a nagy módtól, a miben a város részesítette őket.

Kár volt fel nem olvasni azt a végzést, a melyet a polgármester ur adott ki s a melyben az elbocsátottak fel vannak sorolva. Izelítől még felolvashatták volna a főszámvevő azon jelentését is, a melyben a deficit elosztására még egy tucsat díjok elbocsátását tartja mentő-eszköznek.

Balogh Döme második interpellációját egészen a polgármesternek szánta. Pedig kíváncsiak voltak rá a bizottsági tagok is. Azt róttá fel a polgármesternek, hogy a mult havi beszédért az összes vámosok, kicsitől a legnagyobbig, kérdőre vonták. Csakhogy a tegnapi felszólalása és a lapokban közzé tett nyilatkozatai sehogy sem férnek meg együtt.

Egy kis felekezeti vita is, úgy hajánál fogva előrántva, fűszerezte a tegnapi csetepatét. Egy alaptalanul oda vetett hírlapi vád, szenzációs czimmet, elég volt arra, hogy a zöld asztalnál is foglalkoztassa a városatyákat.

Adatokat nem tudtak felhozni, legalább olyan irányban, a mint akarták; de azért nem ártott ennek a vádnak a felszínre hozása, mert alkalmat nyújtott, miként Komlóssy József adattal rámutasson, hogy hol, melyik felekezet tagjainál tapasztaltak az anyakönyvi hivatalban terrorizmust és türelmetlenséget.

A közgyűlés lefolyása különben a következő volt:

A főispán távollétében dr. *Bulyovszky* József polgármester elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, Guttmann József, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Konrad Márk, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Bertsey György, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, Milibák József, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Sulyok István, Stern Herman, dr. Vucskics Gyula, dr. Friedländer Sámuel, dr. Mosko-

vits József, Szmekta György, Ternyei Antal, Autricht Mór, Balogh Döme, Janky József, Mandel Adolf, dr. Munk Béla, Munk Jakab, Némethy Károly, Papp György, Istvánffy István, Szüts Dezső, Lukács Ödön, Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Ragány János, Szücs Géza, Szüts István.

A megnyitás után felolvasták a polgármester havi jelentését, melynek a közigazgatás állapotára vonatkozó adatokat már közöltük.

A képkiallítás.

A jelentés végén felemlíti a polgármester, hogy néhány ügybuzgó polgár kezdeményezésére a képzőművészeti társulat képkiallítást rendezett Nagyváradon, a melyet nagy nevű diszpolgárunk: dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok, mint védnök, nyitott meg ékesszóló beszéddel. A siker fényes, mert 5000-nél többen látogatták a tárlatot s elismerés illeti a közönséget is pártolásáért.

A polgármesteri jelentést tudomásul vették.

Ezután az interpellációkra került a sor.

Az elbocsátott díjokok.

Az interpellációkat *Balogh* Döme kezdte meg. Méltánytalanságnak tartaná, hogy télen, a legkritikusabb időben 20—30 díjokot elbocsássanak a várostól. Igaz-e, hogy ezek ellesznek küldve? Ha nem volt reájuk szükség, minek fogadták fel. Legalább tavaszig tartassa őket a város. — Majd áttért egy más dologra, de ezt csak elburkoltan adta elő. Sérelmesnek tartja, hogy városi alkalmazottak a közgyűlésen elmondott nézeteikért terrorizálják a városatyákat. Ez megsértése a városi képviselők immunitásának. Kérdi a polgármestert, hogy megengedhető-e ez?

Az »elkeresztelés.«

Sulyok István intézte a második interpellációt a polgármesterhez. Augusztus 18-án egyik lapban sulyos és kompromittáló vád jelent meg az anyakönyvvezető ellen. A tanács is kényesnek találta s azonnal intézkedett. Ez érdekli a közönséget is és ezért kérdi, hogy megtörtént-e a vizsgálat s minő eredménnyel?

A polgármester válasza.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester azonnal válaszolt az interpellációkra. Balogh Dömét megnyugtathatja, hogy a díjokokról korpoltált hírek légből kapottak. A mult közgyűlés határozatából intézkedni kellett. A való ez: eltávozott lemondás folytán 5 napidijas, meghalt 3, választás folytán megszűnt 1, s még el fog bocsátatni 7. Az intézkedések úgy történnek, hogy minden aggály teljesen eloszlik. Nem családos embereket küldenek el s olyanokat, akik nemrég ideiglenesen lettek felvéve. A főjegyzőtől egy jogvégeztet fiatal a jövő hónaptól lép ki s a főjegyzőtől egy, mivel a főjegyző elfoglalja hivatalát. Szóval aggály nincs. Egy hiba történt, hogy egyeseknek magasabb napidijat adtak mint a szabályrendelet megszabja. Ezeket le kellett szállítani. Különben a tanács intézkedni fog. — A mi a Balogh Döme megtámadtatását illeti, ezt már szóval panasolta, de senki magán dolgaiba nem avatkozhat. Utasította Baloghot, hogy fegyelmi feljelentést tegyen azok ellen, a kik terrorizáltak és provokáltak.

Sulyok István interpellációjára kijelentette a polgármester, miszerint tévedés, hogy az anyakönyvvezető ellen emeltettek a vádak, mert az a polgármesteri hivatalt érintette, a hol a gyermekek vallásának megválasztása miatt jelentkeznek a párok. Ő akkor nem volt itthon, de a helyettese azonnal intézkedett. Bizonyíték nincs, hogy bárkinél rábeszélés történt volna, pedig az illető újságíró és a két ev. ref. lelkész is felkértek az adatok bejelentésére. De hisz az ilyen megegyezés már

előzetesen szokott történni. A jövőre nézve intézkedett, hogy az ily kijelentések mindég a polgármester vagy helyettese előtt történjenek.

Sulyok István köszönettel vette a polgármester kijelentését, de az anyakönyvvezető is vádolva volt, hogy a megegyezés dacára önkényileg más vallást irt az anyakönyvből. Nem látja a vizsgálatot világosnak.

Mi hát az igaz?

Komlóssy József mint anyakönyvvezető is nyilatkozik. A megegyezésről a felek is kapnak írást. Az anyakönyvvezetőnek kötelessége bevezetni a megegyezést az anyakönyv jegyzet rovatába. Ez fel lesz olvasva a felek előtt s így ellenőrizhetik. Kifogás egy esetben sem volt. Az ki is van zárva, hogy eltérés történhessen. Volt két eset, mikor a felek előre megegyeztek. *Az esküvőnél a tanúk megtámadták a feleket, hogy miért egyeztek így*, de az anyakönyvvezető által a tanúk figyelmeztetve lettek ennek a tilos voltára.

*

Balogh Döme megjegyzéseket tett még a polgármester válaszára. Humanus a polgármester kijelentése a napdijasokra, de a végintézkedés is ilyen legyen. — A terrorizálás ellen tiltakozik. (Hlatkyra mutatva) Ma nekem, holnap neked. Jövőre sem hagyja magát terrorizálni.

Hlatky Endre személyes kérdésben szólal fel, mivel *Balogh* rámutatott. Jogosnak tartja, hogy bárki védje a becsületét. Legyen az cseléd, vagy bárki, ha gyanúsítják, joga van oda állani és kérdeni, hogy miért bántja a becsületét.

Dr. Friedländer Samu: Csak törvény útján.

Hlatky Endre: A városi képviselőnek nincs immunitása.

Dr. Friedländer Samu: Van!

Balogh Döme: A főispán megrójjá, aki beszédében a más becsületét sérti. Ha a közgyűlésen elmondott beszéd nem tetszik valakinek, ott a törvény, de nem szabad senkinek a házához menni.

Ezen incidens után a polgármester válaszait tudomásul vették.

Üdvözlét a 3 millióért.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának múlt havi közgyűlésén *dr. Vucskics* Gyula törvényhatósági tag méltatta azon páratlan bőkezű fejedelmi 3 millió ajándékot, a melyet *gr. Pálffy* János tett a magyar közép-osztály megmentése érdekében. A felszólalás során indítványozta, hogy a nemes gondolkodású főurat nemesi tetteért üdvözlje Nagyvárad város törvényhatósága. Az indítványt lelkesedéssel fogadta a törvényhatóság s a törvénynek megfelelően a novemberi közgyűlésre tüzte ki. A város tanács javasolta, hogy az indítványt határozattá emelje a törvényhatóság s a páratlan adományért *gróf Pálffy* Jánost Nagyvárad városa üdvözlje.

A törvényhatósági bizottság a javaslatot elfogadta s *id. gr. Pálffy* Jánosnak köszönetét és háláját fejezte ki.

Egy házhely.

A színházi diszletraktár mellett levő házhelyet két testület is kérte a várostól ingyen. Az ipartestület ipari árucsernekot, a nagyvárad keréskedelmi és iparkamara pedig kamarai székhatat szándékoznak odaépíteni.

A tanács, a gazdasági és pénzügyi szakbizottsága véleménye alapján javasolta, hogy a kamara és ipartestület kérelmének elutasítása mellett, a teleknek árverés útján leendő eladását mondja ki azzal, hogy oda csak diszes egy emeletes épületet lehet emelni.

Bertsey György csudálkozik, hogy az ipartestület kérelmét is hangoztatják, hisz az ipartestület már régebben visszavonta kérelmét.

Dr. Sarkadi Lajos nem látja a kamara kérvényét elintézettnak, mert a kérelem oda is irányult, hogy ha ingyen nem, méltányos árért engedje át a telket a kamarának a város.

A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta.

A helyi ipar érdeke.

A törvényhatóság ipari és más terménybeli szükségleteinek beszerzésénél követendő eljárásra vonatkozólag a kereskedelmi és iparkamara által készített szabályrendeleti tervezetre vonatkozólag a tanács jelentés előadja, hogy az a jogügyi, továbbá a pénz- és gazdasági szakbizottság előtt is megfordult, míg végre az árverelő és a szépészeti és közlekedési szakbizottság vette az éveken át tartó vándorlás után tárgyalásra.

Ezeknek a véleménye alapján, mivel az csonkítaná a város és a tanács szabad rendelkezési jogát s a tanács különben is megtett eddig is a helyi ipar érdekében mindent, — javasolja, hogy a szabályrendelet felett térjen napirendre a közgyűlés.

Dr. Sarkadi Lajos némi elfogultsággal szólal föl, mert lehetetlen, hogy el ne mondjon egyetmást, a melyeket Nagyvárad adminisztrációja érdekében el szeretne hallgatni. Öt évvel ezelőtt terjesztette be a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara a szabályrendelet-tervet a városhoz. Megtörtént, hogy a meg a szabályrendelet vándorolt a városházán, más törvényhatóságok ostromolták érte a kamarát s életbe is léptették. — Itt a szabályrendelet utazott egyik bizottságtól a másikhoz. Az árverelő küldötséget is meghívta s mikor pár szakas letárgyalása után ő távozott, kimondták, hogy nem kell a szabályrendelet. A szépészeti és közlekedési szakbizottság a 8. tárgynak tüzte ki és mégis elsőnek vették tárgyalás alá és pár perc múlva kimondták, hogy a szabályrendelet nem alkalmas a megvalósításra. Nem is tárgyalták, mégis kimondják, hogy csorbítja a város és a tanács jogkörét, szabad kezét. Ez történt a főmérnök véleménye alapján, aki nem tudni miért, fázik ettől a szabályrendeletől. Pedig ezzel lenne egyöntetű, helyes gazdálkodás. Ha a tanács egyszerű javaslatára levonná a napirendről a szabályrendeletet, ez negligálása lenne a kamarának. Indítványozza, hogy adják ki a szabályzatot egy ad hoc bizottságnak.

Bertsey György helyesli a *Sarkadi* által mondottakat. Az egyik szakbizottságban egyedül ő (*Bertsey*) indítványozta, hogy szakosként tárgyalják a szabályzatot. Az ellen tiltakozik, hogy a kamara olyan javaslatot adott volna be, a mely nem tárgyalható. Ha ez a szabályzat életbe lépne, nem lenne olyan dolog, mint most, hogy a színháznál a lerakott vízcsöveket felbontatták s más helyre rakatták az iparos belevesztett és megszökött. A színpadi butorok készítőjével sem jártak el helyesen. Pártolja az indítványt, hogy adják ki a szabályrendeletet egy bizottságnak.

Dr. Friedländer Sámuel ellene van a szabályzat tárgyalásának s a tanács javaslatát pártolja. Most teljes szabadsággal rendelkezik a város s joga van az ajánlatokat elvetni, vagy elfogadni s ez által ezeket mentettek meg a városi pénztárnak. A szabályzat által azonban korlátozva volna a város. Érti és nem kifogásolja *Bertsey* és *Sarkadi* állásfoglalását, de ő nem akarja, hogy a város ki legyen szolgáltatva. A szabályzat osztályérdekeket szolgál a közérdek ellen. Ezután hevesen beszél az iparosok ellen, klikkeket emleget s végül kijelenti, hogy nem fogadja el a *Sarkadi* indítványát.

Komlóssy József a szakosztályok eljárását fejtegeti. Jelenleg mindenre árlejtést tartanak, míg a szabályzat sok korlátozást tartalmaz.

Dr. Sarkadi Lajos azt látja, hogy nem ismerik a szabályrendeletet. Bizonyítja egyes szakaszok felolvasásával, miszerint a szabályzat nem korlátozza a város szabad rendelkezését. A helyi iparosok érdekében szól, akinek érdeke a város érdeke is.

Milibák József az elhalasztást pártolja.

Bertsey György a *Friedländer* kihívó modorára válaszol. Tiltakozik, hogy az iparosokat klikknek nevezzék. Ezt visszautasítja.

Dr. Friedländer Samu tudja, hogy *Bertsey* csak azért szól az iparosok érdekében, hogy profétáskodhassék. Ő az iparost úgy becsüli, mint mást.

Szokoly Tamás indítványozza, hogy a szabályzatot nyomassák ki s tüzzék ki a tárgyalást a jövő havi gyűlésre.

Dr. Hoványi Géza röviden felvilágosítja *Bertsey*t, hogy a színházi butorok átvétele a szerződés szerint történt.

Dr. Sarkadi Lajos indítványát visszavonta, mire a többség a tanács javaslatához képest napirendre tért a szabályrendelet fölött.

A közvilágítás ügye.

A városi tanács előterjesztést tett, hogy a közvilágítás mikénti rendezése tárgyában munkálatait nem készíthette el, hanem december 15-ig lehetőleg beterjeszti erre vonatkozó javaslatát.

Dr. Radó Ignác elfogadja a tanács előterjesztését, de szemrehányást tesz a tanácsnak, hogy eddighuzta az ügyet s így kevés idő marad az alkudozásra.

Dr. Friedländer Sámuel indítványozza, hogy azonnal mondjanak fel a gázgyárnak. Eh-ből kár egy sem érheti a várost.

Busch Dávid nem helyesli, hogy a város kiadja a kezéből a jogot, mert a jövő év június 15-ig felmondhat a város. Ez ideig tárgyalhatunk mással is.

Dr. Hoványi Géza nem tartja most tanácsosnak a felmondást. Így hirtelenében eldönteni egy sem lehet, hogy mi kár érne a rögtöni felmondás által a várost. A szerződés végleges leteltével, 40—45 év múlva ingyen megkapjuk a gázgyárat s nem tudhatjuk, hogy a fejlődés folytán akkor mit fog érni. Kétségtelen, hogy június 15-ig felmondhatunk s marad még 2 év, ez pedig nem sok idő. Tárgyaljunk a gázgyárral s lehet, hogy előnyöket érhet el a város. Ha decemberre nem tudja a tanács beterjeszteni javaslatát, még januárig ezt okvetlen terjessze be.

Bordé Ferencz fontosnak tartja a kérdést, mert súlyos a szerződés. De azonnal ne mondjanak fel, mert előbb adatok kellene. Mik azok az adatok és főpontok, a melyekkel a kérdést megoldani lehet? Ezek: a kizárólagosság megszüntetése s a szabad verseny biztosítása a magán fogyasztóknak is; a világítás kiterjesztése, Auer-égők alkalmazása, a lámpák sűrűbb elhelyezése; meghatározása, hogy a hol petroleum ég, vagy semmi, ott mivel világítsunk? Tervezet kell s ezt egy budapesti cég ingyen elkészíti; ha nem, akkor a mérnöki hivatal készít tervezetet s azt a decemberi rendkívüli közgyűlésen tárgyalhatják.

Rimler Károly szólott ezután s válaszol *dr. Friedländer*nek. Kifejti nagy zajban, hogy mi kár származhatnék a városra, ha most felmondják a gázszerveződést. A szerződés 11. §-a szerint most 1000 köbláb gáz 3 frt 25 kr. s s ha a szerveződést meghosszabbítjuk, ez 1 frt 87 kr. lesz. (Zaj.)

Közbeszólás: Ez is drága!

Rimler Károly: Ezt nem fejtegetem, csak a kérdésre válaszolok. Elvesztjük a felmondás által 30 éven át szerzett jogainkat. A tanács dolgozott, de a teljes terv kidolgozásához idő kell. A tanács javaslatát ajánlja.

Dr. Radó Ignác indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot, miszerint a szerveződés felmondására nézve terjesszen javaslatot a decemberi közgyűlés elé.

Komlóssy József: akut jellege nincs még a felmondásnak; de az a kérdés, hogy villanytal vagy gázzal fogunk-e világítani. Erre kell kiírni pályázatot s így erős ellenfelei leszünk a gázgyárnak.

Busch Dávid hangsúlyozza, hogy legkésőbb decemberben határozzanak, mert már is elkétség.

Elfogadták a tanács előterjesztését, azzal, hogy *legkésőbb* december végéig terjeszse elő javaslatát.

A költségvetés egyes rovatainál szükséges póthitel engedélyezték.

Egy felesleges állás.

A megüresedett pénztári segéd-tisztai állásra nézve azon javaslatot tette a tanács, hogy tekintettel a hivatalos helyiség hiányára, az állást egyelőre betöltetlenül hagyják. Ha a betöltésre szükség lesz, ez iránt előterjesztést tesz a tanács.

Hlatky Endre az állás megszüntetését indítványozza. Dickert megválasztották s 7 évig nem engedték be a pénztárba. És most mégis szükségesnek tartják az állást. Szüntessék be. (Helyeslés.)

Dr. *Hoványi* Géza nem szüntetné meg a kérdéses állást, mert nézete szerint arra szükség van. Esetet hoz fel, hogy a befizetéseket nem könyvelik el.

Szokoly Tamás a megszüntetés mellett érvel, mert csak azért kreáltak az állást, hogy egy embernek hivatalt akartak adni s mivel azt nem választották meg, nem volt szükség segéd-tisztra.

Ragány János a megszüntetést elfogadja.

Szántó Lajos a segéd-tisztai állás szükségét hangsúlyozta.

A többség az állás megszüntetését mondta ki.

Öz. *Róth* Mórától, a jelenlegi Magyar Király kávéház előtti kiosztra vonatkozó jogot elakarta vonni a tanács.

Többek hozzászólása után a jövő havi gyűlésre tűzték ki az ügy tárgyalását.

Máray György nyug. számtiszt kegydíjért folyamodott.

Szmetka György pártoló felszólalása dacára a kérelmet elutasították.

Dr. *Eulyovszky* József polgármester bejelentette, hogy *Lőrinczy* Gyula r. biztos fegyvermivel pénzbüntetésben marasztaltatott el.

Öz. *Raffay* Mihályné és fia részére az özvegyi ellátást, illetve neveltetési járulékot megszavazták.

Ezzel véget ért a közgyűlés.

A képkiallítás sorsolása.

A képkiallítás sorsolása, e hó 10-én szombaton délelőtt 11 órakor fog megtartatni. A házaspár főjegyző és politikai biztos közbenjöttével a kiállítás helyiségében foganatosítható. A nyere-ménytárgyak kiválasztatván, közszemlére vannak kitéve. A rendezőség felkéri azon t. hölgytagjait, a kik sorsjegyek elárúsítására vállalkozni szivesek voltak, hogy péntek d. u. 2 óráig *Kunz* Gusztáv kiállítási pénztárnok urnál az eladott sorsjegyek árával beszámolni és az el nem adott sorsjegyeket visszaadni kegyeskedjenek, mert a sorsjátékba csak az eladott számok tételnek az urnába és az el nem adottak megsemmisítetnek. Ugyanazért a visszamaradt sorsjegyek eladottakul fognak tekintetni és azok árát fogja a rendezőség követelni.

Sorsjegyek még mindig kaphatók a képtár pénztáránál.

A nyere-ménytárgyak mind előkelőbb festményeinkből vannak kiválogatva és oly nagy értéket képviselnek, hogy a legkisebb nyere-mény nyertesre is igaz műbecsessel bíró értékes művészi kivitelű képpel teheti díszesebbé otthonát.

Összesen kilencz nyere-mény lesz — bár nincs kizárva, hogy a sorsjegyek rohamos kelen-dősége mellett a rendezőség lesz azon helyzetben, hogy még több képet is vásárolhasson. Ilyformán a sorsjegyek szaporodása nem jelenti azt, hogy az esélyek kisebbek, mert szaporodnak a nyere-mények is.

Az eddig megállapított és közszemlére kitétet nyere-mények a következők:

I. főnyere-mény:

Telepy Károly Tanyai ut értéke 500 kor.

II. *Neogrady* Antal Vizimalom értéke 500 korona.

III. *Kézdy* Kovács László A Kanász értéke 310 korona.

IV. *Br. Braunnecker* Sina Obsitos 300 korona.

V. *Koczol* Jenő Halászbarkák értéke 250 korona.

VI. *Zeiler* Mihály Pusztai részlet értéke 100 korona.

VII. *Istvánffy* Gyula Erdélyi oláh házak értéke 90 korona.

VIII. *Istvánffy* Gyula Tavasz értéke 90 korona.

IX. *Borsi* Adolf Kisalföldi részlet értéke 50 korona.

Összesen kilencz nyere-mény 2190, kétezer-százkilenczven korona értékben.

Ma, nov. 9-én a következő hölgyek lesznek napibiztosok a tárlatban:

Dr. *Papp* Coriolánné, *Pogány* Antalné, dr. *Lázár* Aurélné, *Lukács* Györgyné, *Ferenczy* Ilona, *Személyi* Kálmáné, *Hegyesi* Mártonné, *Hegedüs* Irén, *Marton* Manóné.

UJDONSAGOK

A király Szilágyiról.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, nov. 8.

A király ma kihallgatáson fogadta *Tisza* Kálmán és *Szabó* István orsz. képviselőket. Mindkettő előtt feltűnő melegséggel nyilatkozott Szilágyi Dezsőnek minapi beszédjéről, melyet a trónörökös házassága kérdésében mondott. *Tisza* Kálmántól tudakozódott a politikai viszonyok felől, kérdezősködött, hogy mennyi ideig fog még tartani a vita, majd Szilágyi beszédére térve, azt mondta, sokat várt Szilágyitól, de a beszédje mégis meglepte.

Szabó István néppárti képviselő előtt szintén élénk tetszésének adott kifejezést Szilágyi beszédje fölött, s mint a ház folyosóján kolportáltak, ezt mondta neki: — Mondja meg Szilágyinak, hogy nagyon meg vagyok elégedve a beszédjével.

Szabó István különben azért volt kihallgatáson, hogy megköszönje a tartalékos főhadnaggyá történt előléptetését. A délczeg képviselő, azon csákokon, kardoson, lakk-csizmásan, fényes huszártiszti uniformisban jött be a ház folyosójára, ahol körülvették képviselők, miniszterek hallgatták kihallgatása történetét. Ugy lát-szik, Szilágyinak már fülébe jutott a kikirály dicsérete, mert mosolygó ábrázattal közeledett *Szabó* felé.

— Teringettét, ilyen daliás formában hamar kapsz ám egy-egy kis levélkét.

S tovább ment jókedvvel — *Szabó* pedig újra körülvették a képviselők.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fé 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön p. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

November 14. Rendkívüli megyegyűlés d. e. 9 órakor

* Királyi kihallgatás. Ő Felsége a királynak ma délelőtt 10 órakor királyi várakban adott általános kihallgatásán megjelentek: *Tisza* Kálmán, *Szapáry* Gyula gróf, *Császka* György érsek, *Bánffy* György gróf, *Csekonits* Endre gróf, *Okolicsányi* Sándor követ, *Fabiny* Rudolf tábornaszernagy, *Tarkovich* József és *Bohus* Zsigmond báró titkos tanácsosok, *Schell* Sándor báró és *Szentiványi* Zoltán kamarások, *Fraknoi* Vilmos püspök apát, *Benedek* Endre, *Csalányi* Géza, *Freund* József, *Kotwa* György, *Latscher* Gyula, *Valentics* Dániel altábornagyok; *Alexander* Sándor, *Jahl* Gusztáv, *Pfeiffer* Alfréd és *Michl* Arnold vezérőrnagyok, *Stanal* Alajos, *Fankl* Rudolf, *Hoffmann* Hugó, *Hazai* Samu, *Brzezina* Gyula lovag, *Catty* Norbert báró, *Microys* Vilmos, *Risy* Ferencz és *Reitz* Lajos ezredesek: *Blénesy* Sándor, *Guglia* Gusztáv, *Lunda* Ede, *Zimmermann* Viktor alezredesek, *Müller* Ervin őrnagy, szárnysegéd, *Hellenbacher* Mihály főörzsorvos; *Márkus* József főpolgármester és *Halmos* János polgármester együttesen: *Osáky* Pallavicini Hyppolit őrgróf Roger fiával, *Szántó* Mihály min. tanácsos, *Szmrecsányi* Arisztid és *Péter* Pál főispánok, *Kálóczy* Zoltán és *Szabó* Sándor osztálytanácsosok, *Szabó* István országgyűlési képviselő, *Grósz* Emil és *Sebő* János tanárok, *Nick* Ede és *Dorner* Károly uradalmi igazgatók, *Hentzmann* Adolf hercegi kamarás, *Hermancsik* György bányatanácsos, *Neumann* Miksa tőzsde-tanács elnök, *Geiger* Zsigmond kir. tanácsos, *Kadáb* Károly protestáns főesperes, *Winkler* Lajos dr. ügyvéd és *Pintér* Sándor gymnasiumi igazgató.

Az általános kihallgatások előtt *Szapáry* Gyula gróf és *Csekonits* Endre gróf, az új zászlós-urak, ünnepélyes eskütétele folyt le, a mely szertartásnál közreműködtek *Szell* Kálmán miniszterelnök és *Bánffy* György gróf zászlós ur, míg az eskümintát *Széchenyi* Gyula gróf, Ő Felsége személye körüli miniszter, olvasta fel.

Ő Felsége a ma délutáni udvari ebéd után 7 $\frac{1}{2}$ órakor több napi tartózkodásra *Gödöllőre* utazik.

* Uj táblabíró. Ő Felsége a király *Baryi* József táblabírói elnöki titkár a nagyváradi kir. itélőtáblához bíróvá nevezte ki. — Az új táblabíró mint kiváló jogász már régen jó nevet vívott ki magának s méltán érte a kitüntetés.

* A »Szigligeti-Társaság« védnöksége alatt álló »Nagyváradai Népkönyvtár váraljai osztálya«, mely a váraljai községi elemi fiúiskola V. osztályának tantermében van elhelyezve, f. évi szeptember 1-én, a nyári szünet után — ismét megkezdte június végeig tartó működését. Célja ezen könyvtárnak: népies nyelven irt, erkölcsnemesítő, szívművelő és tanulmányos olvasmányokkal a polgárok, különösen az alsóbb néposztály önművelődését elősegíteni. Igénybe veheti azt minden nagyváradi, állandó lakással és foglalkozással bíró lakos.

Van a könyvtárnak 246 gazdasági, 1005 szépirodalmi és 177 történelmi tárgyú műve, melyek hasznos és élvezetes szórakozásul szolgálhatnak a komor őszi és téli esteken.

Kötelességszerűleg hívom fel tehát a közönség szives figyelmét missiót teljesítő és már három év óta áldásosan működő könyvtárunkra, melynek használata ingyenes.

Könyvosztás vasárnap és csütörtökön délután 5 órakor tartatik, mely időben a beiratkozás is eszközölhető.

Egyidejűleg felkérem a 6, 12, 15, 19, 35, 60, 63, 65, 70, 77, 84. és 91. sz. izek tulajdonosait, hogy a múlt könyvtári évben kivitt könyveket minél előbb beszoigáltatni sziveskedjenek

Nagyvárad, 1900. nov. 8.

Mártonffy Zoltán,
könyvtáros.

* **Pályázat** A nagyvárad kir. pénzügyigazgatóságánál évi 1600 korona fizetéssel s megfelelő lakpénzzel javadalmazott pénzügyi fogalmazói állásra, esetleg üresedésbe jöhető s évi 1000 korona segélydíjjal javadalmazott pénzügyi fogalmazó gyakornoki állásra pályázatot irtak ki. A kérvények 14 napon belül adandók be.

* **Sok a kanyaró beteg.** Az utóbbi időben a kanyaró tömegesen lépett fel Nagyváradon. Egyes utcákön 3—4 háznál vannak kanyaróban megbetegedett gyermekek. Ez okból a közegészségügyi bizottság elnöke a következő meghívót bocsátotta ki: Nagyvárad város közegészségügyi bizottsága folyó évi november hó 10-ik napján d. u. 4 órákor a városház termében szakülést tart. Nagyvárad, 1900. november hó 8-án. Tárgy: a kanyaró terjedése miatt szükséges intézkedések. Dr. Grósz Albert, elnök.

* **A különös kibiciz.** Berlinben az Unter den Linden-en van egy kávéház, ahova különösen a porosz fővárosban időző bécsiek szoktak járni. A minap ebben a kávéházban kártyázott két berlini színész egy fiatal emberrel, akiről csak annyit tudtak, hogy bécsi, s hogy vagyonosnak kell lennie, mert 50 pfeneigbe játszotta a tarok point-jét. A fiatal ember azonban nem tudott elég jól játszani s rengeteg sokat veszített. Játék közben egyszer bement a pagát ultimot: a kibicze figyelmezteti, hogy veszíteni fog.

— Dehogyan veszítetek, válaszolt a fiatal ember izgatottan. Fogadok ötven márkába, hogy nem veszítetek!

Ebben a pillanatban egy öreg ur, aki eddig a fiatal ember mögött állva erősen nézegette a játékot, — a kezét a fiatal ember vállára tette, s így szólt:

— Szerencse, hogy ebbe nékem is van egy kis beleszólásom! Veszíteni fogsz, látom a kártyádat, — egy kissé óvatosabban is bánhatnál a pénzzel!

A fiatal ember rémülten felugrott, s menekülni akart. Az öreg ur azonban karon fogta, s felszólította, hogy fusson ki a társaságnak, a mivel tartozik. A fiatal ember fizetett, s aztán az öreg ur karján távozott.

A kávéház kártyaszobájában persze nagy volt az izgatottság, a melyet végre egy pinczér csillapított le azzal a kijelentéssel, hogy a fiatal embert ő ismeri, — M. bécsi durgaszag terménykereskedőnek a fia; az öreg kibiciz pedig nem más, mint a fiatal urnak az édesatyja.

M.-nek a fia 40000 koronát sikkasztott és megszökött Bécsből. Az atyja két hétig mindenütt hiába kereste, míg végre egészen véletlenül ráakadt egy berlini kávéház kártyaszobájában.

* **A brutális fivér.** Schuster István csempeli kőműves mester pár nappal ezelőtt össze szólalkozott az apjával. Már-már tettelegességre került a dolog, de Schuster István nem akarva veszekedni, a szomszéd szobába menekült. Rövid idő múlva hazatért a másik fiu, Schuster Ferencz ácsmester s ennek az öreg elpanaszolta a dolgot. Ferencz erre kapanyelet fogott s bement bátyja után, s azt úgy elverte, hogy félholtan hozták a Rókus-kórházba. Schuster Ferencz ellen folyik a vizsgálat.

* **A váltók kitöltése.** Miniszteri rendelet értelmében korona értékre szóló váltókra a számokkal irt összeg után, a váltó jobb felső sarkában vagy ki kell írni a szót: »korona«, vagy csak »k«-ra rövidíteni. Oly váltókat, amelyek »kor«, »kr«, »Kro« vagy bármely más még nem engedett rövidítés fordul elő, sem az osztrák-magyar bank, sem más pénzintézet nem fogad el. — Természetesen a váltó szövegében ott, ahol ez összeg betűkkel van kiírva, ezentúl is úgy, mint eddig, egészen kiírandó a »korona«.

* **Gyermekek az alkotmányban.** A képviselőház tegnapi ülésének vége felé bájos incidens vonta el a figyelmet Thaly Kálmán történelmi fejtegetéseitől. Megnyílt a baloldali karzat ajtaja és apró gyermeknép kopogó léptei hangzóttak a meneteles széksorok deszkalépcsőin. A terem, amely addig a novemberi kö-

dös nap szürkéségébe merült, hirtelen verőfényes lett, mintha a tavasz tartotta volna bevonulását. A rákospatotai népiskola tanulói voltak a képviselőház vendégei. Egyforma szürke ruhába öltözve, egyforma zöld iskolataskát a vállukra vetve, egyforma rövidre nyírott gömbölyt fejüket összedugva néztek körül az idegen környezetben. Abból, amit az a göndörhaju bácsi odalen beszélt, egy szót sem értettek, de nagyon mulatságosnak találták, hogy a padokban ülők többnyire kopaszfejúek:

— Beh fura iskola! sugta az egyik nebuló, mire a másik a markába nevetett.

Az összes gukkerek a piszeorra gyermekhad felé fordultak és megindultak a találgatások, hogy mit keresnek a késő jövő választói az alkotmány csarnokában? Pichler Győző pedig bejárta a karzatbeli szépasszony ismerőseit és elhíresztelte, hogy a gyerekek deputációban jöttek Wlassics bácsihoz a »tanbetyárok« ellen. Voltak olyanok is, akik elhitték.

A nagyvárad vári története.

(Kivonat egy nagyobb munkából.)

(Folytatás.)

1790. február 4-én **összehívás nélkül** jelennek meg a megye urai. Gyűlést tartanak. **A császári alkalmazottakat hivataluktól megfosztják** s azok helyére nekik tetsző egyéneket választanak. Február 10-én híre jár, hogy a **nemesség éjjelenként jegyverforgatást tanul.**

1790. február 16-án megérkezik **II. József császár rendelete**, mely a febr. 4-én tartott gyűlés határozatát megváltoztatja. Ezt a rendeletet a **Páris-patak hidján**, a mai közkörház közelében megégetik.

1790. márczius 5-én érkezik egy nyomtatott munka a Káptalantól **»Babylon«** címmel. Ezt is megégetni határozták.

1790. April. 5-én érkezik meg Váradra gr. **Teleky Sámuel**, a II. József császár által kinevezett új főispán. **Szállást senkinél sem kapott.** A városházán akart megszállni s midőn ott megtelepedett, a váradai főbíró a kályhák oldalát beverette. Az új főispán a **»Báránka«** egy szobájába, másnap pedig a püspökhöz szállt.

1790-re esik **II. József császár türelmi parancsa**, mely a **zsidóknak a Katonavároson megszállni megengedi.** E városrésznek ekkor egy keresztény és egy zsidó bírója volt. Az első **zsidó bíró** egy **Sámuel** nevű tisztes öreg volt, a mai **Mihelty** család őse. **A zsidóknak napszálat után a városban maradni nem volt szabad**, mert akit este vagy éjjel itt kaptak, azt nem csak megbüntették, de meg is verték. Az öreg **Sámuel** is, a városban érte a városi tanács. Nosza! körülgogatták a házat; üldözöbe vették a menekülő Sámuel. Az öreg zsidó bíró saját hitsorsosai között nem találván elég oltalmat, a **káptalanba futott, hol a védelmet meg is találta.**

1800-ban indult meg egy mozgalom a **városnak négy felé osztására.** Kicsinyes érdekek uralták a tért. Hiúság és haszonlesés volt a fő rugó. — Birtokperrek támadtak a város és a káptalan között, míg az 1848. évi XV-ik törvényezik, a perlekedések tárgyát a lomtárba nem seperete.

Egy **boszorkány per** zaklatta fel a kedélyeket s a **peéri zsidó vér-vád** teremtette meg a ma is közzsájon forgó **»mikor lesz Périben város?»** kifejezést.

1800-ban a város bírója és ügyvédje azon utasítással indult Bécsbe, hogy: miután a város az ezer pozsonyi mérő buzát, ugyanannyit zabot és 50, katonát adott a császárnak, hát az is tegyen igazságot a városnak, ama perben, mely a káptalan és város között, a **pálinka árulás** miatt folyik.

1802-ben ráparancsol Biharmegye a városra, hogy még négy lovat vegyen és annak árát fizesse is ki.

1803-ban indítványozza **Rhédey Lajos** adminisztrátor, hogy a város **utczái kivilágításának.**

1807-ben a **nemesség lóra** ül. A várban polgári őrség tesz szolgálatot.

1810-ig **Ferdinánd** főherceg özvegyét, ki **Valcán** gör. kath. püspök vendége volt,

örizte a polgári őrség. Az özv. főhercegnő arannyal kivarrt zászlót ajándékozott a polgárőrségnek, mely őt távozásakor megvívatozta.

1836-ban nagy szélvihar közben, gyújtás folytán **tűz** támad. A vár és onnan a Körözs és Pecze között elterülő egész városrész egészen a város nyugoti utolsó házáig leégett. Nagyvárad népe újra koldusbotra jutott.

A város életének ama korszakát, mely az utolsó két század fejlődését tárja részletesebben fel, egy másik forrásból fogom röviden bár, mégis majdnem épenily terjedelemben közre adni.

A **»Püspök-fürdő«** melletti kis kápolna; a mohácsi vész után Nagyváradra is kiterjedő török uralom; a Püspök-fürdő Nymphaeae Thermálya; a rég kihaltak jelzett csigafaj stb. stb. egy-egy igen érdekes szakasza ama munkának, melyhez életem legnagyobb odaadásával, lelkesültségével most fogtam. Menjünk a megkezdett ösvényen.

1845-ben a Káptalan árkot vonat **Ósi puszta és Nagyvárad** között. A nappal ásott árkot azonban éjjelenként a városi Tanács behuzatja.

1845. decz. 15. 16. 17-én volt az a gyűlés, mely szóharcon kezdődött, nemesi botokkal nyert folytatást; vármegyei hajduk kardjával fűszerezett és katonai szurony által ért véget.

1848-ik évi V. törvényezik Váradot és Olaszit **egy választó kerületté** teszi; Váralját és Velenczét Biharra küldi szavazni. Nagyvárad első követe **Szacsavay Imre**, kinek idealismusa a bitón ér véget.

(Folyt. köv.)

TANUGY.

Az iparossegédek továbbképző tanfolyamainak beiratása a hét folyamán bezárattott. És pedig oly szép eredménnyel, mint még eddigelé sohasem, amennyiben a fémipari szakra 24, a faiparira 38, a cipész iparira 23, a szabó iparira 15, az építő szakra 11-en jelentkeztek.

A tanfolyamok igazgatósága a tulzsufoltság elkerülése céljából a beiratásokat beszüntette ugyan, mindazáltal egyes szakokra korlátolt számban még elfogad jelentkezőket, minélfogva felkérjük azokat, kik a tanfolyam hallgatói óhajtanak lenni, hogy ebbeli szándékukat a tanfolyam igazgatóságánál (Nagy piacztér polg. isk. épület) pár nap alatt jelentsék be.

IRODALOM.

Karácsonyi életkép. Van szerencsém tiszteletteljesen jelenteni, hogy a sajtó alól a napokban kerül ki egy **a leánynövendékek** leány-intézetek, leány-internátusok számára írott rövid, de erkölcsi háttérű és lehetőleg eleven karácsony-esti életkép e czimen. **A kis Jézuska él.** Szent karácsony-esti életkép három felvonásban. Mükedvelő leánykák számára írta **Bodnár Gáspár.** Egy füzet ára **egy korona.** Esetleg egyelőre csak egy füzetet kegyeskedjék megrendelni. **Az előadási jogért** kell még 2 példányt. Szives pártfogásra számítva, maradtam hazafias üdvözléssel. **Bodnár Gáspár** áldozópap, képző-tanár, szerkesztő.

Róma. Nincs érdekesebb olvasmány Rómánál, mely a pogányságban született s mert hamis alapon épült nagysága, meg kellett bukni, hogy megváltassék a kereszténység által, melynek világi széke lett. A pogány istenek haragja elől Constantin császár Bizanczba menekült és Róma elpusztult volna, mint egykor Carthago, ha elárvult ügyét föl nem karolja a Papság, mely újból benépesítette s fölépítette Rómát. E világváros minden nevezetesebb történelmi és kulturális eseményét szép és jellemző képekben is élénk viszi az a vonzó előadásban írott mű, melyat **Pálffy Ferencz** szerkeszt és ad ki **»Magyarország a XIX. században«** czímen s melynek VI., VII., VIII. és IX. füzeté most van sajtó alatt. E füzetek Róma történe-

tén kívül folytatólag tárgyalják a francia háborút egészen I. Napoleon császárra koronázásáig. A történelem e részében az intelligens közönség számos oly részletet is talál, mely eddig magyar nyelven nem jelent meg s mely bepillantást enged a múlt század elejének politikai életébe, eselszövényeibe, mik között első helyen áll a Pápa O Szentsége Párisba való utazása s Napoleon erőszakodása a koronázás alatt. Érdeklődők forduljanak közvetlenül Pálffy Ferencz ügyvéd címére: *Budapest*, VII. ker., Erzsébet-körút 29. sz.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: Kis szökevény (elsőszőr).

Szombat: Kis szökevény.

Vasárnap:) d. u.: Hófehérke,
) este: Két pisztoly.

A házi béke.

Az bizonyos, hogy Nagyváradon vigjátékért nem igen lelkesednek; minél szellemesebb az, annál kevésbé. Ellenben minél vaskosabbak az élczek, annál nagyobb a közönség. Ez a különös arány mutatkozott tegnap is Bisson és Lekleng vigjátékánál.

A Bisson-féle vigjátékok közt nem tartozik a *Házi béke* a legszellemesebbek közé. Nem szárnyal a komikum azon a magaslaton, a melyet tőle megszoktunk, de azért a mai átlag-vigjátékokon magasan felül áll. A házi perpatvarok apró és nagy kellemetlenségeit tünteti fel sok ügyességgel, de néhol sok fölösleges szóval is. Ezért a nem nagy számú közönség hangulata kissé hüvös volt s nem igen buzgózkodott a tapsokkal.

A szereplőkről nincs sok mondani valónk. Általában nagyobb szereptudást kívántunk volna hallani. Nincs mindenkinek az a nagy tehetsége, mint Szentgyörgyi bátyánknak, a ki a szerepemtudás legmagasabb fokát is tudta maszkirozni *Balla Kálmán* (Lucien) érezte magát legjobban otthon a darabban: élénken, simán játszott, mint mindig. *P. Szép Olga* (Germaine) a féltékeny nőt, *Szohner Olga* (Suzanne) a naiv kis 14 hónapos asszonykát adta sikerrel. *Gáthy Kálmántól* (Muscardet) először láttunk sikerültebb alakítást; reméljük, nem utólszor.

A többi szerep *Sághy Zsigmond*, *Somogyiné*, *Füredi*, *Szarvasi Sándor*, *Bognár János*, *Erdei Berta*, *Kohári*, *Latabárné*, *Tóvári Anna*, *Egyed Lenke* kezében volt, kik mind meglehetősen illeszkedtek bele az általánosan közepszerű keretbe.

A színlapra nem ártana több gondot fordítani abban a tekintetben, hogy helyesen legyenek a színészek nevei kitéve.

K. A.

A mai bemutató. A fővárosban és az elsőrangú vidéki színpadokon óriási sikereket ért angol operettek, a fényes kiállítású *Kis szökevénynek* ma lesz a bemutatója új színházunkban. A ritka látványos, csupa dal, csupa táncz operettnél a személyzetnek csaknem minden tagja működik. A darabot maga Somogyi Károly igazgató rendezte, aki nagy áldozatokat hozott, hogy a mű a lehető legfényesebb előadásban kerüljön színre. A gyönyörű díszleteket, melyek felvonásról-felvonásra változnak, *Helvig Albrecht* színházi festő készítette, a pompás tánczokat pedig *Bérczyné Horváth Irma* tanította be.

Makai darabja. A Szigligeti-Színház igazgatósága tudvalevőleg terbe vette, hogy *Vörösmarty Mihály* születésének száz éves fordulójára napján előadja *Makai Emilnek Vörös-*

marty című alkalmi darabját, melyet a Nemzeti-Színház ünnepi előadásának műsoráról levettek. A darab előadási jogának megszerzése végett az igazgató Makaihoz fordult, aki kijelentette, hogy ő a *Vörösmarty* családja köréből eredő kérelem folytán nem akarja a kegyeletet sérteni s a darabot a színpadról egyáltalán visszavonta és így annak előadását Nagyváradon sem engedheti meg. Makai tapintatossága elejét vette annak, hogy Nagyváradot használják fel egy országos tzipintatlanság elkövetésére.

A legközelebbi operett-ujdonságok. A színház operett-személyzete egymásután három ujdonság bemutatására készül. Naponkint folynak a próbák a fővárosi színházakban nagy sikert ért operettekkel, Jáfet tizenkét felesége, *Balek* és a *Diák kisasszonyok*: ezek az érdekes premiérek, melyekre mostanában élénk gondolat készül a társulat.

Katona emlékezete. A Bánk bán nagy költője halálának évfordulóját kegyelettel üli meg a Szigligeti-színház. Kedden, a hó 13-án Bánk bánt adják elő a drámai személyzet első-rangu tagjaival.

REGÉNY-CSARNOK.

Isten nélkül.

Történelmi elbeszélés.

Írta: V. B.

III.

Mialatt ezek Nápolyban történtek, Magyarországon Károly Róbertet a fiatal Lajos követte a trónon, ki anyjával, Erzsébettel uralkodott. A Nápolyból szállongó hírek aggodalommal töltötték el az anyakirálynét s félteni kezdé fiát, Endrét. Fölkérte Kelemen pápát, hogy járjon közbe az Endre és Johanna közti béke helyreállításához. A pápa meghallgatta Erzsébetet. Aymerik bibornokot rendelte Johanna mellé gyámnak s a béke helyreállítására. S hogy ez még könnyebben sikerüljön, maga Erzsébet is Nápolyba készült. Johanna s párthivei nem nagyon örültek ennek a látogatásnak. De azért a legnagyobb előkészületeket tették Erzsébet fogadására, mert attól tartottak, hogy az anyakirálynő vissza akarja vinni fiát, Endrét. Ennek pedig kellemetlen következményei lettek volna.

Endre Johannával együtt Barlettában várta meg anyját s 1343. július 24-én érkeztek Nápolyba. A nápolyiak fényes ünnepséggel fogadták Erzsébet királynőt, a kinek jelenlétében mindannyian egyszerre megváltoztak. Nem volt dobzódás, kicsapongás. Nem mulatoztak annyit s maga Johanna is sokkal szeretetteljesebben viselkedett férje iránt.

Erzsébet szerette volna, ha fiát megkoronázzák. E czélból követeket küldött a pápához, a ki ezen időben Avignonban tartózkodott.

A követtség sokáig késett, mely idő alatt Erzsébet a nápolyiak minden szeretetre méltósága daczára átlátta, hogy fia, Endre alárendelt szerepet játszott csak. Ez elkeseríté a szerető anyát s egy alkalommal így szólott Johannához:

— Ugy látom, kedves Johanna, hogy nem nagyon rokonszenvez Endrével s gyakran mellőzi őt.

— Igazán csalódik, drága anyám. Én szeretem Endrét s nem is mellőzöm.

— De a tények az ellenkezőjét bizonyítják. Kénytelen leszek őt magammal haza vinni.

— Isten mentsen, hova gondol? Mit mondanának az emberek. Kérem, nagyon szépen kérem, ne tegye ezt.

És Johanna addig kérte Erzsébetet, míg az anyakirálynő engedett. Haza ment Magyarországra Endre nélkül.

Alig tette ki a lábát Erzsébet Nápolyból, a régi élet megint csak fölújult. A dobzódás, kicsapongás új életre kelt s Aymerik bibornok nem volt képes azokat megfékezni. Johanna

különben sem szívelte gyámját s már többször kérte a pápát, kivánná vissza a bibornokot. VII. Kelemen nagy nehezen engedett. Visszahívta Aymerikot s elrendelte, hogy koronázzák meg Johannát, a ki ezt szintén sürgette.

A koronázás 1344. augusztus 28-án végbe is ment Nápolyban, a S. Chiara-templomban.*

Endrének nagyon fájt ez az újabb mellőztetés s e naptól fogva még alárendeltebb szerepet játszott Johanna oldalán. Szívébe beférkőzött a bosszúállás vágya s csak alkalomra várt, hogy kitölthesse azt. S az alkalom nem sokáig késett, bár szomorú kivitelő volt.

Ugyanis Endre bátyja, Lajos magyar király kieszközölte, hogy a pápa rendelje el öccsége megkoronáztatását. Ő Szentsége beleegyezett.

(Folyt. köv.)

* Századok. VI. füzet. Óváry L.: Nápolyi Johanna 499. l.

TAVIRATOK.

József főherczeg meggyógyult.

Budapest, nov. 8. (Saját tud. táv.) *József* főherczeg lábbajából teljesen felgyógyult s erről az örvendetes esetről *Budapest*en a királynak jelentést akar tenni. A király azonban megelőzte őt s elhajtotta a főherczeg lakására, hogy örömeinek szavakkal is kifejezést adjon.

Kuen-Héderváry miniszter (?)

Zágráb, nov. 8. Itt biztosra veszik az illetékes k örök, hogy Kuen-Héderváry gróf horvát bánt közös pénzügyminiszterré nevezik ki.

Többszörös szerencsétlenség.

Félegyháza, nov. 8. (Saját tud. táv.) A *Félegyháza* mellett fekvő *Sándor* pusz. tán *Nágel Adolf* bérlőnek 8 hónapos fiacskáját egy cseléd álmában agyonnyomta. Ugyanez a cseléd néhány nap mulva a reggeli főzésénél a borszeszt ráborította gazdájára és öt éves *Pista*, 3 éves *Endre* fiára. A borszesz lángra lobbantotta a rajtuk levő ruhát, s mindhármán összeégve, behaltak az égési sebeibe.

A Hilsner-pör.

Pisec, november 8. A törvényszék folytatja a tanúhallgatást. *Resimann Károly* polnai lakos, a kinek *Basch Herman* 1899. végéig szolgálatban volt, derék, becsületes embernek mondja *Bascht* 1899. márczius 20-ára és a zhorai bucsura nem emlékszik a tanu.

Utána *Basch Hermant* hallgatják ki, aki most *Aussigben* szolgál. Az 1899-iki munkáskirándulásban ő is résztvett. Este a vendéglőbe ment, a hol 10 óráig maradt. (M. T. I.)

Oszták miniszterek otthon.

Bécs, november 8. (Saját tud. táv.) *Kállay*, *Körber*, *Witte*, *Böhm-Bawerk* és *Call* miniszterek ma reggel *Budapest*ről ideérkeztek.

Az amerikai elnökválasztás.

New-York, nov. 8. Az utolsó jelentések szerint a republikánusok a szenátusban 40-nél több szavazattal lesznek többségben. *Minthogy* *Delaware* törvényhozása a szenátusban és a képviselőházban republikánus, két republikánus szenátor megválasztása bizonyos, föltéve, hogy a republikánus frakciók összetartanak. *Mac Kinley* többsége *Pennsylvania*ban 300,000, *Indiánában* 30,000 *Illinoisban* majdnem 100,000 szavazat. *Bryan* többsége *Coloradóban* 35,000

szavazat. Bryannak ennek az államnak törvényhozásiában nagy többsége lesz Walcott szenátor veresége tehát bizonyos. (Magyar Távirati Iroda.)

New-York, nov. 8. A választásokra vonatkozó fogadások miatt Kentucky állam különböző vidékein szerdára virradó éjjel hat embert lőttek agyon. (Magyar Távirati Iroda.)

Felrobbant lopott puskapor.

London, nov. 8. Campbell tábornok jelenti: E hó 7-én Tiencinbe érkeztem. Tegnap kínaiak Tiuliuban puskaportakar. tak lopni és e közben robbanas történt. Három angol katona és három teherhordó munkás életét veszlette, négy munkás megsebesült. Sok kínai ember is meghalt vagy megsebesült, mert vattázott ruhájuk tüzet fogott. — A Reuter-ügynökség jelenti Pekingből 5-iki kelettel: Richardson tábornok csapatai Paotingfuból ismét ideérkeztek. A csapatok több boxerfalut pusztítottak el, három boxervezért elítéltek és agyonlőttek, a kínaiakkal pedig megígértették, hogy 40,000 taelt fizetnek a brit hittérítők meggyilkolásáért. Fan kínai tábornokot indiai katonák félreértés következtében agyonlőttek. (Magyar Távir. Iroda.)

Agyonlőtt alkirály.

London, nov. 8. A Times jelenti Sanghaiból: Tingjungot-ot, Csili tartomány helyettes alkirályát, Zueihung tatártábornokot és Vancaume ezredest a paotiofgui haditörvényszék parancsára agyonlőttek. Csungli-t, a kereskedelmi hivatal elnökét a francziák Peking közelében letartóztatták. (M. T. I.)

Szigligeti-Színház.



Folyószám 26.

Idénybérlet 24 sz.

Nagyváradon, pénteken, 1900. nov. 9-én

A kis szökevény.

Kittűnő új operette.

S Z E M É L Y E K :

Lord Coodla — — — —	Bognár János
Lady Coodla — — — —	Erdei Berta
Stanley Eduard, unkaöcsesük —	Erdélyi Miklós
Stanley Dorottya, Eduard huga	Tóváry Anna
Gray Vinnifred, árvaleány —	Forrai Ferike
Flipper, jockey — — — —	Bérczi Gyula
Barlay Róbert, Eduard barátja	Deésy Alfréd
Polini, korzikai konzul — —	Madas Pista

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsölye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látások a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, nov. 10-én:

Kis szökevény,

A színház igazgatója: Dr. Vucskics Gyula.

Dr. VUCSKICS GYULA.

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, nov. 8.

Buza októberre — — — —	—
Buza áprilisra — — — —	7.68
Tengeri — — — —	5.04
Rozs ápr. — — — —	7.25
Zab ápr. — — — —	5.55
Káposzta, repce, aug. — — — —	—

Értéktőzsde.

Budapest, nov. 8.

Osztrák hitel — — — —	663.50
Magyar hitel — — — —	664.50
Allamvasut — — — —	662.50
Rimamurányi — — — —	484.—
Magyar jelzálog — — — —	434.—
Salgótarjáni — — — —	—
Wagon-kölcsön — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 8-án.

Magyar aranyjárdék 4% — — — —	95.75
Magyar koronajárdék — — — —	90.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ % — — — —	99.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ % — — — —	98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból — — — —	96.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — — —	91.75
Italmérségi jog megváltási kötvény — — — —	98.30
Horváth-szlavónföldterhermentési kötvény — — — —	92.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön — — — —	164.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön — — — —	139.50
Osztrák járdék papírban — — — —	97.25
Osztrák járdék ezüstben — — — —	97.—
Osztrák járdék aranyban — — — —	95.50
Osztrák korona járdék — — — —	98.25
Osztrák államsorsjegyek — — — —	182.—
Osztrák magyar bankrészevény — — — —	16.95
Magyar hitelbankrészevény — — — —	663.50
Osztrák hitelintézet részevény — — — —	663.50
Párisi vista — — — —	90.70
20 frankos arany (Napoleon d'or) — — — —	19.21
Németbirodalmi márka — — — —	117.60
London vista — — — —	240.60
20 márkás arany — — — —	28.51

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.